

Kommenttipyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kansallisesta kokonaisarkkitehtuurista

1. Vastaaja *

Jarno Talvitie
asiantuntija, elinkeinoasiat
jarno.talvitie@hyvinvointiala.fi
Hyvinvointialan liitto

2. Edustaako vastaus organisaation virallista kantaa?

kyllä

3. Onko Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kansallinen kokonaisarkkitehtuuri kokonaisuudessaan

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

4. Kommentit ja muutosehdotukset koko dokumenttiin

Dokumentti on valmisteltu tiettyjen aiempien dokumenttien pohjalta. Yksi nyt lausuttavan olevan dokumentin silmäänpistävä ominaispiirre on se, että se on hyvin julkissektorilähtöinen. Fokus on nykyisissä ja tulevaisuudessa järjestäjä-tuottajissa. Tämä näkyy mm. siinä, että yksityisille palveluntuottajille merkityksellisiä palvelujen järjestäjiä (esim. Kela ja vakuutusyhtiöt) on jätetty huomiotta tai niitä huomioidaan vain satunnaisesti esim. tietyissä kuvissa. Myös työterveyshuollon rooli dokumentin sisällöissä on varsin vaatimaton.

Kannattaa harkita, tulisiko dokumentin alkupuolelle sisällyttää jopa oma alaluku "Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto osana julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria" tai "Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto osana sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuria"?

Dokumentista jää puuttumaan näkymä maku- ja sote-uudistuksella sekä sote-tiedonhallinnolla tavoitellusta muutoksesta ja sellaisesta palvelujärjestelmästä, jossa mm. järjestämistä ja tuottamista pyritään erottamaan toisistaan. Tämä erottelu tulee sisällyttää arkkitehtuurikuviin ja kuvauksiin. Tämä toisi perustan ymmärtää sitä, miten

sote-KA tukee valinnanvapauden laajentumista, monituottajuuden edistämistä sekä parantaa eri tavoin asiakkaiden palveluja hyödyntämällä läpinäkyvyyttä ja tiedon liikkumista.

Dokumentti tulisi käydä kokonaisuudessaan läpi, täydentää puuttuvilta osin (kaikkien keskeisten suhteiden, erottelujen, roolien ja riippuvuuksien löytäminen ja jäsentäminen) ja varmistaa, ettei dokumentista välity kuva julkisen järjestäjä-tuottajan sisäisenä arkkitehtuurikuvauksena.

Yleisesti voi todeta vielä sen, että tietoteknisesti on tärkeää, että saadaan muodostettua kansallinen (kela, thl tai ministeriö) tietoaalusta, mihin kaikki palvelun tuottajat ja toimijat liittyvät, omilla järjestelmillään. Näin ollen on helppo määrittää se, millaisilla tavoilla (protokollat, standardit) toimijat liittyvät kokonaisuuteen. (vrt. kanta-liityntä). Monituottajamalleille, valinnanvapaudelle, asiakaseteleille etc. on keskeistä, että tieto siirtyy Kantaan ja järjestäjän rekisteriin saumattomasti. Tiedonvaihdon tulee olla kaksisuuntaista, jotta saavutetaan maksimaalinen hyöty sähköisistä yhteyksistä. Tämä mahdollistaa kaikkien toimijoiden liittymisen tietotekniseen kokonaisuuteen, turvallisesti, ja tämä ei anna esimerkiksi yhdelle tai parille ohjelmistotoimittajalle liian vahvaa asemaa.

Samalla on tärkeä pitää mielessä se, että meillä on sote-sektorilla erilaisia toimialoja, palveluntuottajia ja palveluja. Siksi yksityisille palveluntuottajille pitää tarvittaessa mahdollistaa järjestäjän potilas- ja asiakastietojärjestelmien käyttö.

Tiettyjen keskeisten kansallisten toimijoiden kuten Kelan osalta olisi hyvä avata niiden roolia olennaisilta osin myös tässä dokumentissa. Samoin olisi hyvä määritellä tiiviisti sote-kokonaisarkkitehtuurin rakentamisen, ylläpidon ja kehittämisen kannalta tiettyjen keskeisten toimijoiden roolit (esimerkiksi. Una ja Vimena Oy).

5. Onko luku 1. Johdanto

selkeä ja ymmärrettävä? Kyllä
sisällöltään kattava? Ei

6. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 1

Johdannossa olisi hyvä asemoida dokumentti kokonaisuuteen esimerkiksi avaamalla se, ovatko kokonaisarkkitehtuuri, sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuri sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kansallinen kokonaisarkkitehtuuri samoja asioita vai eivät. Ja jos eivät ole, niin avata lukijalle hieman laveammin ja yksityiskohtaisemmin dokumentin sisältöä, pääasiallisia

kohderyhmiä, käyttötarkoitusta, jne.

Johdannossa kuvataan se, mikä tämän kokonaisarkkitehtuuridokumentin tavoite on, mutta yhtä lailla olisi hyvä tuoda lyhyesti esille tämän arkkitehtuurin yleisempi tavoite (esim. visiota hyödyntämällä), millainen rooli eri toimioilla tulee olemaan sekä tarkentaa sitä, miten tämä arkkitehtuuri tukee ja edistää visioon sekä sote-uudistuksen keskeisiin tavoitteisiin pääsemistä.

7. Onko luku 2. Kokonaisarkkitehtuuri menetelmänä

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Kyllä**

8. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 2

-

9. Onko luku 3. Keskeiset käsitteet

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

10. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 3

Luvun taulukossa on määritelty keskeisiä arkkitehtuurisuunnittelun käsitteitä. Muuten käsitteitä ja sisältöjä on määritelty joiltain osin lähinnä suppeasti dokumentin sisällöissä. Luettavuuden parantamiseksi tulisi dokumentin taulukossa 3.1 tai muissa sisällöissä määritellä tai tapauskohtaisesti tarkemmin selittää joitain enemmän käytettyjä käsitteitä.

Etenkin dokumentin sisällöissä esille tulevat tietyt käsitteet vaatisivat lisäkuvausta. Näitä käsitteitä ovat ainakin seuraavat:

- Ovatko käsitteet kokonaisarkkitehtuuri ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kansallinen kokonaisarkkitehtuuri sama asia? Vai tarkoitetaanko kokonaisarkkitehtuurilla esimerkiksi JHKAAa?
- Dokumentissa käytetään viljalti sanaa ”organisaatio”. Tämän käsitteen merkitys tai merkitykset tässä dokumentissa olisi hyvä selkiyttää. Tarkoitetaanko käsitteellä aina esimerkiksi yksikköä, joka tuottaa palveluja?
- Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Perusteltua olisi katsoa dokumentti läpi myös siitä näkökulmasta, milloin puhutaan palvelujen järjestämisestä ja järjestäjän roolista ja milloin kyse on palvelujen tuottamisesta ja tuottajien roolista tai tehtävistä.

Luvussa 6, kohdassa 6.1 mainitaan kolmannen sektorin toimijat. Olisi tärkeä avata tarkemmin sitä, milloin kolmannen sektorin toimija tuottaa palveluja maakunnan lukuun ja onko tämä ainut tilanne kun nämä kokonaisarkkitehtuuriasiat koskevat kolmannen sektorin toimijoita.

11. Onko luku 4. Kokonaisarkkitehtuurin rakenne ja lähtökohdat

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

12. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 4

Myös tässä luvussa olisi perusteltua tarkastella ainakin lähtökohtia yksityisten tuottajien näkökulmasta. Nyt sisältö on vahvasti järjestäjä- ja arkkitehtuurilähtöinen.

13. Onko luku 5. Arkkitehtuurivisio

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

14. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 5

Arkkitehtuurivisiosta on kerrottu kahden sivun verran, joista toisen sivun täyttää käytännössä kaksi kuvaa. Luku on merkityksellinen ja olisi perusteltua avata visiota sekä valtakunnallista ICT-ekosysteemiä keskeisiltä osin enemmän.

15. Onko luku 6. Periaatteet

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

16. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 6

Alaluvussa 6.4 tulisi avata laajemmin strategioihin sisään kirjoitettuja kehittämistavoitteita. Sote-sektorilla ollaan toteuttamassa hyvin mittavaa uudistusta, johon liittyy myös pyrkimyksiä kuten järjestäjän ja tuottajan erottaminen, monituottajuuden edistäminen, vertikaalisen ja horisontaalisen integraation toteuttaminen, valinnanvapauden laajentaminen, tiedon selvästi nykyistä parempi hyödyntäminen, tulevien järjestäjien ja palvelujärjestelmän nykyistä parempi ohjattavuus, markkinaehtoisen toiminnan lisääminen palvelujärjestelmässä sekä tiedon nykyistä parempi hyödynnettävyys.

On tärkeää, että myös nämä edellä mainittuja asioita tuodaan esille kirjattaessa keskeisiä kehittämistavoitteita arkkitehtuurinäkökulmasta. Näissä asioissa mm. julkisella järjestäjä-tuottajalla on paljon tehtävää, eivätkä ne saa unohtua tässäkin arkkitehtuurityössä. Näitä lähtökohtia ja periaatteita tulee tehdä näkyviksi ja niiden tulee olla mukana ohjattaessa kehittämistä ja toteutusta.

17. Onko luku 7. Toiminta-arkkitehtuuri

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

18. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 7

Alaluvussa 7.1 on tärkeä kuvata muutosta laajemmin. Luonnoksen tekstissä on selvä järjestäjäpainotus. Suuria muutoksia tulee ja tavoitellaan myös mm. palvelujen tuottamiseen ja asiakkaiden asemaan. Sote- kokonaisarkkitehtuuriin tulee tunnistaa nämäkin muutokset ja osaltaan tukea näiden muutosten toteutumista.

Kuva 7.5 ei tunnista lainkaan esimerkiksi ammatillista kuntoutusta, jota järjestävät mm. Kela ja vakuutusyhtiöt, eikä työterveyshuoltoa.

Taulukon 7.3 kohdassa ”Ydinprosessit” mainitaan esimerkisarakeessa kuntien hyvinvointikertomukset. Näkyviin taulukoon olisi tärkeä nostaa myös esimerkiksi kuntien palvelustrategiat.

19. Onko luku 8. Tietoarkkitehtuuri

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**

sisällöltään kattava? **Ei**

20. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 8

Taulukossa 8.2 olisi perusteltua täydentää tietovarannot kohdassa ainakin käsitteitä ”Alueelliset raakatietovarannot” sekä ”Maakunnan tietovarannot”. Ovatko tiedot vain maakuntien käytössä vai onko myös maakuntien liikelaitoksilla pääsy tietoihin? Entä voivatko yksityiset palveluntuottajat hyödyntää näitä tietoja oman toimintansa kehittämisessä? Tuleeko tietoa jalostaa jollain tapaa, ennen kuin muilla kuin järjestäjällä on pääsy tietoihin?

21. Onko luku 9. Tietojärjestelmäarkkitehtuuri

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava?

22. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 9

-

23. Onko luku 10. Yhteenveto ja jatkokehitys

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

24. Kommentit ja muutosehdotukset lukuun 10

Lukuun voisi lisätä sen, että dokumentin hyödynnettävyyttä tullaan seuraamaan ja mahdollisesti selvittämään. Dokumenttia kehitetään saadun palautteen pohjalta.

25. Onko liite 1. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö

selkeä ja ymmärrettävä? **Kyllä**
sisällöltään kattava? **Ei**

26. Kommentit ja muutosehdotukset liitteeseen 1

Liitteestä puuttuu ainakin Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.

27. Onko liite 2. Strategioissa asetetut tavoitteet

selkeä ja ymmärrettävä? Kyllä
sisällöltään kattava? Kyllä

28. Kommentit ja muutosehdotukset liitteeseen 2

-

29. Muuta kommentoitavaa

Yksityisten palveluntuottajien edustajat käyvät mielellään dokumenttia läpi tarkemmin valmistelijoiden kanssa esimerkiksi yhteisessä työpajassa tai vastaavassa tilaisuudessa.